

*Landbrukets utvikling i
Asker og Bærum
gjennom 100 år*



Kort om landbrukets historie i Asker og Bærum

De første spor etter mennesker i Asker og Bærum er fra den eldre steinalder, dvs. 6000 - 7000 år tilbake, da havet sto 50 - 60 meter høyere enn nå.

I steinalderen ble fangstfolk kjent med jordbrukskulturen, men omlegging fra fangst-samfunn til jordbruksamfunn gikk langsomt. Først i slutten av steinalderen og ut i bronsealderen (år 1800 - 500 f.kr.) slo korndyrkingen igjennom for alvor.

I den nederste delen av bygdene våre, har forvittringsjord fra skifer- og kalksteinsbergartene (dvs. silurjord) gitt gode vekstbetingelser. Jorda er lett og varm, utsatt for tørke, men gir utmerkede vekstforhold. Denne jordarten er grunnlaget for det frodige og varierte plantelivet ved fjorden og på øyene. Forvittringsjorda blander seg godt med humusen fra planterester og blir til brunjord som er en svært næringsrik jordtype.

Områdene rundt Oslofjorden har også en annen jordtype. "De maritime avleiringer", dvs. leire og sand som ble avsatt i havet under ismeltingen etter siste istid. Den dypeste leirjorda er å finne på de vide terrassene midt i bygda, der det var dypt og stille vann under ishavsmeltingen.

Den maritime grense ligger vel 200 meter over dagens havnivå, og her har vi en tredje type jord som består av morenejord og litt myr, men det er forholdsvis få gårder som ligger såpass høyt.

Eiendomsfordelingen i middelalderen er noe usikker, men lå neppe langt unna landsgjennomsnittet hvor de kirkelige institusjonene eide 41 % av all jord, kongen eide 7 % og adelen 15 %, mens resten, 37 % var bondeie.

På midten av 1800 tallet kan vi tale om tre typer grunneiere i våre bygder. Det var den tradisjonelle selveiende bonde eller gårdbruker. Han eide nok jord og skog til å leve av dette. Så har vi den lille gårdbruker, kalt selveier, og senere småbruker. Han var innfødt, men kunne knapt leve av eiendommen. Den tredje typen var borgeren eller embetsmannen, ganske ny i bygda, og ofte med et annet syn på bruk av jordeiendommen enn de innfødte.

Praktisk talt alle, ned til det minste jordbruk dyrket bygg og havre, og noen også litt hvete. For de svært små enhetene, var poteten viktig. Det var først rundt 1830 at de første forsøk med kunstig eng ble tilsådd med grasfrø.

I 1890 arbeidet nesten hver tredje yrkesaktiv i landbruket i våre bygder. Omkring 1930 var dette redusert til bare 11 % av yrkesbefolkningen, og var i 1946 kommet ned i 7 %. Det var gode tider for landbruket omkring 1930. Det har aldri vært så mange mennesker i jordbruket som da. Riktignok hadde det dyrkede arealet blitt mindre, men avling og avdrått har aldri tidligere vært større, noe som blant annet skyldes at helt andre og bedre redskaper ble benyttet i jordbruket.

Det dyrkede arealet har blitt omtrent halvert fra 1949 og frem til i dag i våre to bygder. Av dette arealet utgjør korndyrkingen i dag over halvparten av produksjonen. Det resterende arealet er for det meste grasproduksjon, for å dyrke for til storfe, sau og hest. Poteter og grønnsaker blir stadig mindre dyrket. Fruktdyrkingen er det fremdeles en del av, men det skyldes i stor grad alle villahavene, men også her er det store reduksjoner.

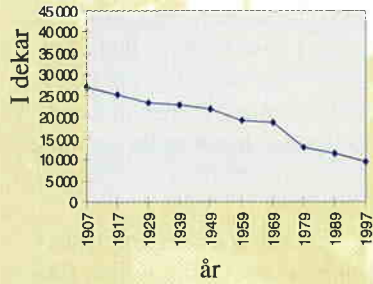
Gartnerinæringen er og har vært en viktig næring, særlig i Asker. Den startet i første halvdel på 1700 tallet, men fikk først oppsving i 1880- årene, hvor særlig agurk ble mye dyrket, men også bønnedyrking var sterkt stigende. Asker var også en av bygdene som plantet ut mest frukttrær på den tiden. I 1929 var Asker den bygden i Norge som overlegent produserte mest bringebær med sine 828 dekar, men også i jordbærnæringen var Asker den nest største med sine 717 dekar. I 1929 hadde Asker 239 dekar kål og 107 dekar gulrot. Tall fra hagebruket viser at det i Asker i 1907 var 1691 dekar med hagebruk. I 1917 var det 1942 dekar, i 1929 var det 3549 dekar og i 1939 var det 5642 dekar.

Omkring 1930- årene ble det også fart i veksthusnæringen i våre bygder, som ble en viktig del av landbruksnæringen. I de seinere år har antall veksthus blitt kraftig redusert, samtidig som vi idag har fått større enheter.

Bruk av hest som trekkraft i landbruket er erstattet med traktorer, men vi opplever nå en økning av antall hest i våre bygder. Det er hobbyhester og ridehester som overtar, og det er i de siste årene etablert flere ridesentre i Asker og Bærum.

Antall melkekuer fra 1939 og frem til i dag, er blitt kraftig redusert. Grunnen til at mange har sluttet med melkekuer, har bl.a. med kanaliseringspolitikken å gjøre - korn på flatbygdene og melkeproduksjon andre steder. Nærheten til byen betyr også mye. Tidligere var dette positivt med nært marked etc. men nå medfører dette trafikk, støy, forsøppling og liten respekt for jordbruket. Det er også stor usikkerhet om de i fremtiden får drive jordbruk på grunn av utvidelsen i bebyggelsen.

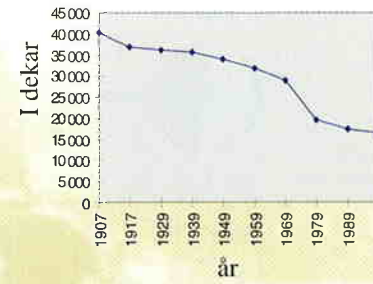
Utviklingen av dyrket jord



- 1) Annet areal i drift er : Fruktthage, andre vekster og brakke.
- 2) Den kraftige nedgangen av frukttrær fra 1969 til 1979 skyldes bl.a. at arealer under 5 da ikke er med (mange små fruktthager)
- 3) Tallene for 1997 er hentet fra søknad om produksjonstillegg, og kan være litt lave fordi ikke alle søker produksjonstillegg.
- 4) For 1979 kommer eiendommer under 5 da med et tilleggsareal på 4058 dekar, slik at totalarealet blir 16.977 dekar.
- 5) For 1989 er arealer under 5 da ikke tatt med i tellinga. Jordbruksstallet er derfor noe høyere enn tallene viser selv om mye er nedbygd.

År	Antall traktorer	Antall bruk over 5 da	Dekar jordbruksareal pr. innbygger	Antall innbyggere (Nærmeste tiår)	Sum Jordbruks-areal (da)	2) Antall frukttrær (stk.)	1) Annet areal i drift (da)	Veksthus (da)	Bær (da)	Grønnsaker (da)	Poteter (da)	Grønnfor/silovekster (da)	Rotvekster (da)	Sum korn og oljevekster (da)	Eng til slått og beite (da)
1907	X	X	4,65	5 811	27 030	26 869	3 162	X	230	95	2 112	857	688	5 650	14 236
1917	X	X	3,25	7 856	25 500	31 642	2 964	X	173	303	2 024	485	722	5 368	13 461
1929	X	X	2,37	9 886	23 470	47 530	2 089	X	1 546	598	1 740	723	589	4 679	11 506
1939	12	439	1,83	12 616	23 085	57 141	4 004	X	1 264	591	1 692	795	700	3 910	10 129
1949	26	404	1,62	13 628	22 062	54 184	4 012	X	834	1 162	1 622	392	610	3 203	10 227
1959	118	339	1,10	17 685	19 987	57 450	4 819	X	430	1 098	1 394	149	308	5 052	6 737
1969	182	226	0,60	31 519	18 876	46 184	7 266	87	209	700	611	363	190	4 898	4 552
1979	197	202	0,36	35 941	4)12 919	7 230	1 435	78	135	391	473	379	97	6 180	3 751
1989	238	148	0,28	41 430	5)11 480	3 631	867	65	212	304	96	638	6	5 457	3 724
3)1997	X	X	0,21	46 227	9 541	X	289	58	85	186	45	577	3	4 112	4 186

Utviklingen av dyrket jord



Alle tall er hentet fra landbrukstellingene med unntak av 1997. Jordbruksarealet både i Asker og Bærum gikk fra 1891 til 1900 tilbake med 2 %, mens det i perioden 1901 til 1907 økte med 11 %. For 1979 kommer eiendommer under 5 dekar med et tilleggsareal på 9000 dekar slik at det totale jordbruksarealet blir 28.512 dekar. (se ellers kommentarer side 4).

År	Antall traktorer	Antall bruk over 5 da	Dekar jordbruksareal pr. innbygger	Antall innbyggere (Nærmeste tiår)	Sum Jordbruks-areal (da)	Antall frukttrær (stk)	Annet areal i drift (da)	Veksthus (da)	Bær (da)	Grønnsaker (da)	Poteter (da)	Grønnfor/silovekster (da)	Rotvekster (da)	Sum korn og oljevekster (da)	Eng til slått og beite (da)
1907	X	X	3,64	11 050	40 260	26 185	4 074	X	273	374	2 303	1 413	676	8 907	22 240
1917	X	X	1,89	19 411	36 730	37 983	4 093	X	377	790	2 976	484	869	8 417	18 724
1929	X	434	1,35	26 800	36 110	59 579	4 830	X	380	1 001	2 014	930	882	8 273	17 800
1939	29	359	1,10	32 543	35 654	78 246	5 007	X	276	245	2 038	910	1 146	7 559	18 473
1949	55	349	0,95	35 844	34 013	88 254	5 348	X	262	578	2 000	499	634	6 704	17 988
1959	137	255	0,54	57 443	31 757	86 340	8 163	X	146	335	1 138	360	486	9 862	11 267
1969	184	175	0,38	75 942	28 922	76 204	2 434	68	98	168	443	625	182	11 435	4 272
1979	219	166	0,24	80 253	19 512	14 198	1 880	24	60	65	234	442	19	12 313	4 475
1989	227	134	0,19	89 221	17 264	5 239	1 586	49	69	24	82	436	13	11 564	3 363
1997	X	X	0,17	98 378	16 328	X	195	41	90	32	7	350	10	11 753	3 850

Asker:

ÅR	Hester	Storfe inkl kyr	Melkekyr	Sauer	Griser	Høner	Bikuber
1891	411	1634	1086	596	398	3913	95
1900	491	1510	1093	336	486	8782	78
1907	482	1757	1201	196	614	7993	59
1917	589	1947	1204	307	967	8005	97
1929	456	1876	1218	160	1244	16224	395
1939	392	2065	1406	213	1314	19812	229
1949	380	1459	911	406	1802	14040	467
1959	380	825	446	988	2847	16795	558
1969	46	809	306	1354	1130	17976	629
1979	75	630	254	978	756	24669	583
1989	64	511	183	840	72	11334	550
1997	217	627	193	349	168	178	490

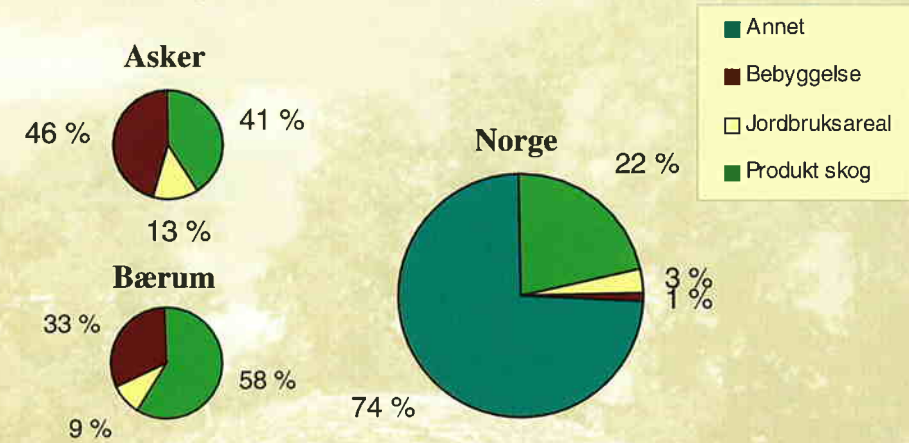
Alle tall til og med 1989 er hentet fra landbrukstellingene med unntak av tallene for bikuber fra 1959 til 1997.

Nedgang av antall hest fra 1959 til 1969, skyldes overgang fra hest til traktor. Økningen av hest i 1997 skyldes at også hobby- og fritidshester er registrert. Dyretallet for 1997 er hentet fra søknad om produksjonstillegg og kan være litt lave for enkelte dyreslag, med unntak av hester, hvor alle hester er med.

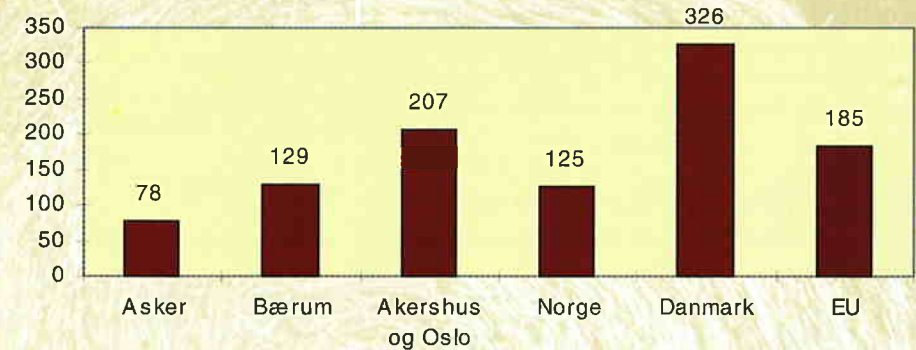
Bærum:

ÅR	Hester	Storfe inkl. kyr	Melkekyr	Sauer	Griser	Høner	Bikuber
1891	788	2 387	1 794	1 166	285	5 614	157
1900	886	2 338	1 804	423	396	11 622	123
1907	853	2 733	2 143	297	1 469	13 318	81
1917	1 081	3 121	2 010	269	1 301	13 694	88
1929	775	3 234	2 346	268	1 587	21 636	334
1939	648	3 701	2 627	243	1 802	20 785	334
1949	622	2 943	1 884	463	1 611	14 894	511
1959	622	1 932	1 062	514	969	9 299	219
1969	292	967	372	5 633	279	7 734	204
1979	96	647	84	3 635	71	24 004	511
1989	58	379	44	1 927	136	25 145	630
1997	151	375	14	939	30	24 960	682

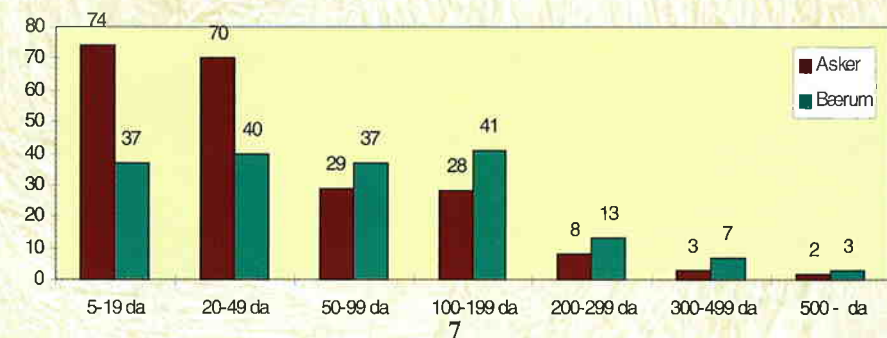
Arealfordeling i Asker, Bærum og Norge.



Gjennomsnittlig eiendomsstørrelse i jordbruket (1995) da



Antall gårder i forskjellige størrelser: (1989)



Gras:

Grasarealet har gått betydelig tilbake de siste 40 år, noe som særlig skyldes den store tilbakegangen av dyrehold i våre to bygder. Flere hester og salg av høy har medført en økning av grasarealet de siste årene.

Grasarealet omfatter eng, og arealer som gjødsles og beites. Tidligere ble grasarealet slått og graset hengt på hesjer for å tørke(høy). Nå blir graset enten slått og bakketørket, eller slått og eventuelt presset i firkantballer før det blir låvetørket med vifte. Det blir også slått, presset i rundballer og pakket i lufttett plast. Graset kan også bli lagt i silo, hvor det blir tilført konserveringsmiddel.

Korn:

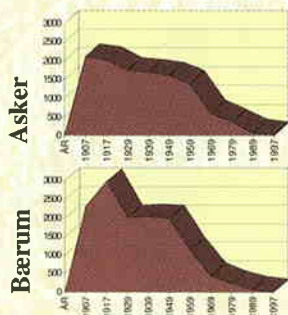
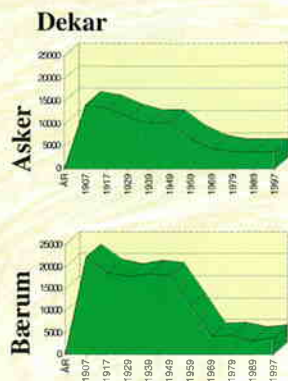
Kornarealet har holdt seg forholdsvis stabilt, med unntak for krigsårene hvor andre vekster ble dyrket. Av kornsortene dyrkes det bygg på vel halvparten av kornarealet. Havre utgjør ca 30 % av arealet, mens hvete står for ca 20 %. Av rug dyrkes bare et lite areal.

Det brukes litt egenprodusert hvete til brødbakingen. Foruten at kornet brukes til forskjellige matprodukter, brukes det meste til dyrefôr.

Floghavre er et fryktet ugras i korn dyrkingen, og kan være vanskelig å skille fra vanlig havre. Floghavre spres lett med fugler, hester og maskiner.

Poteter:

Potetarealet har gått kraftig tilbake, og det er svært få som dyrker poteter i Asker og Bærum. Grunnen er at etterspørselen har gått ned, og lønnsomheten liten. Foruten tradisjonell potetdyrking, kan det dyrkes poteter spesielt til chips, pommes frites osv.



Grønnsaker:

Grønnsaksarealet har gått sterkt tilbake i Bærum, og har nå nesten ingen produksjon, mens Asker fremdeles har stor produksjon. Det er særlig tidliggrønnsaker som dyrkes. Mais for selvplukk er en produksjon som har blitt populær, og et par produsenter har startet opp.

Av grønnsaker produseres særlig: Forskjellige kålsorter, (blomkål, hvitkål og rosenkål) gulrot, bønner, purre, persille, rødbeter og kålrot.

Det foregår også en god del produksjon av grønnsaker under glass i Asker.

Bær:

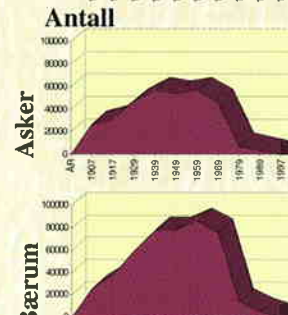
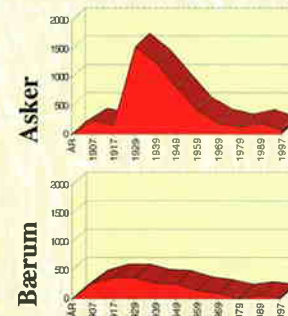
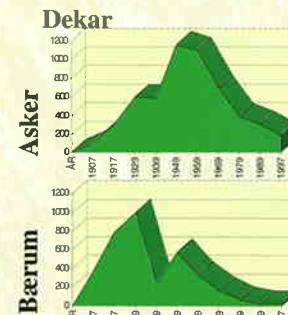
Bærarealet har holdt seg forholdsvis stabilt de siste 30 årene. For jordbær og bringebær har arealet økt. Dette skyldes stor interesse for selvplukk, og en stor del av bærarealet brukes nå til dette. Dyrking av solbær og rips som det tidligere ble dyrket en del av, og som også er prøvd med selvplukk, er det nå minimale arealer av. Hageblåbær (som er ganske stor, smaker nesten som vanlig blåbær, men har fargeløs saft) er et produkt som det er satt igang litt produksjon av.

Frukt:

Antallet frukttrær er kraftig redusert. Dette skyldes bl.a. overproduksjon, og at frukt dyrking er arbeidskrevende med liten lønnsomhet. Mange tidligere store frukthager er også nedbygd, eller har redusert arealet. Det er noe interesse for selvplukk, særlig av epler, som det dyrkes mest av. Det dyrkes noe plommer og surkirsebær, med noe selvplukk. Pærer og søtmoreller dyrkes minimalt i våre bygder.

Andre vekster:

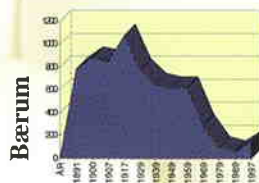
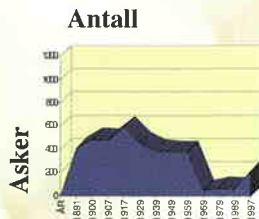
Andre vekster omfatter Rotvekster (nepe, formargkål m.v.), grønnfôr / silovekster (raigras m.v.). Ellers inngår arealer som er *brakk* inn i dette arealet. (Brakk er når arealet er midlertidig ute av drift, for ugrasbekjempelse f.eks.).



Hester:

Arbeidshesten har i Asker og Bærum vært meget viktig i jordbruket helt frem til 60-årene. Etter traktorens inntog, er det nå svært få hester som brukes direkte i landbruket. Antall ridehester har derimot økt kraftig de siste årene.

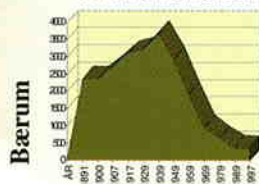
I Asker er det 23 eiendommer inkludert ridesentre med ialt 217 hester, og i Bærum er det 45 eiendommer med ialt 635 hester. (Med hest menes arbeidshest, ridehest, travhest og galopphest).



Storfe:

Storfe omfatter kalver, kviger, okser, ammedyr og kyr. Storfetallet, med unntak av kyr, har blitt halvert de siste 80 årene i Asker og redusert med 2/3 i Bærum.

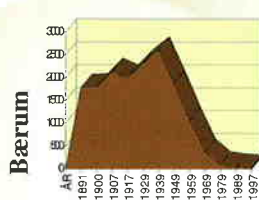
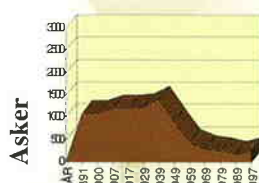
Produksjon av ammedyr er av forholdsvis ny dato. Kalvene går sammen med kua, og nyttegjør melke direkte. Dyrene vokser fort og har blitt viktig i kjøttproduksjonen.



Melkekyr:

i 1997 har vi 11 produsenter av melk i Asker, mens Bærum har bare igjen 1 produsent. Antallet melkekyr i Asker er blitt redusert fra 1406 i 1939 til 193 i 1997 og for Bærum har det vært en drastisk reduksjon fra 2627 i 1939 til 15 i 1997.

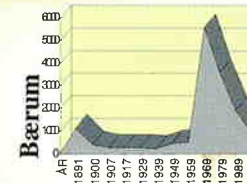
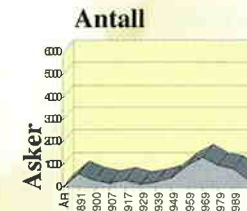
En produsent startet opp med leveranse av Øko-melk i Asker i 1992, og en i 1996, etter flere år med økologisk drift.



Sau:

Antallet sauer økte på 60 tallet og har holdt seg stabilt for Asker, mens det for Bærum, som hadde svært mye sau på 70 tallet, har antallet sau gått betydelig ned. Dette skyldes særlig at en meget stor driftsenhet sluttet med sau.

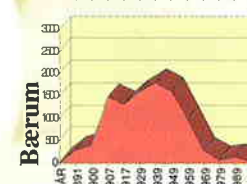
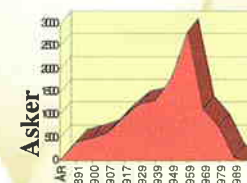
Foruten sauekjøtt produserer hver sau ca 4,2 kg ull.



Gris:

Rundt omkring på gårdene var det tidligere mye gris. Avlsgris som produserte grisunger, og slaktegris for salg.

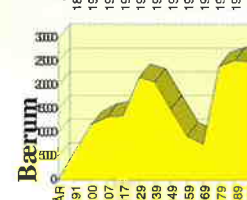
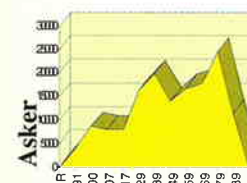
Antallet gris har gått sterkt tilbake, særlig for Asker, men også for Bærum som snart ikke har gris.



Høner:

De aller fleste gårdene hadde tidligere litt høner og ofte en hane. De hadde da egg til eget bruk, og litt for salg. Kyllinger produserte de også selv. Etterhvert har store enheter overtatt produksjonen.

Hønsetallet har vært høyt i bygdene våre de siste 10 årene, med flere store enheter. I Asker er det snart ikke eggproduksjon igjen, noe som skyldes at en storprodusent sluttet med høner.



Produksjon/forbruk av planteprodukter pr. år (1997)

Arealtallene er fra søknad om produksjonstillegg 1997 og omfatter ikke alle bruk, eller de under 5 dekar.

Forbruk av matprodukter: Kilde Landbrukssamvirket og konditorbransjen.

Korn



400 kg matkorn pr. dekar - som gir 300 kg mel -
som gir 450 brød
Forbruk: 45 kg brød pr. innbygger pr år.
Anslått matkornareal: 2000 dekar korn i Asker og
5500 dekar i Bærum
Nok til: 20000 personer pr. år i Asker, og 55000 i Bærum.

Poteter



2300 kg poteter pr dekar.
Forbruk: 48 kg matpoteter, og 25 kg bearbeidede poteter pr.
person.
Nok matpoteter til: 2150 personer pr år i Asker, og 350 i Bærum

Grønnsaker



2500 kg pr. dekar i gjennomsnitt.
Forbruk: 58 kg pr. person
Nok til: 8000 personer pr. år i Asker, og 1400 i Bærum.

Frukt og bær.



800 kg pr. dekar i gjennomsnitt.
Forbruk: 89 kg pr. person.
Nok til: 1300 personer pr. år i Asker og 1500 i Bærum.

Refleksjoner rundt landbrukets utvikling.

Nedgangen av dyrket jord har vært stor i våre bygder. Store sentrale jordbruksområder er blitt nedbygd, og det er ofte den beste jorda som går tapt. Kommunen har valgt å ta den dyrkede jorda istedet for skog og annen utmark, fordi man ikke så noe spesielt behov for å produsere mat selv. Et sted måtte folk bo, og da ble den letteste løsningen valgt, da dette også innebar større skattemessige inntekter til kommunen fra et boligfelt enn fra et gårdsbruk.

Som tabellene viser, har vi veldig liten selvforsyning av mat i Asker og Bærum. Det er derfor viktig å ta vare på og verne den dyrka jorda vi har igjen.

Produksjon/forbruk av dyreprodukter pr. år (1997)

Dyretallene er fra søknad om produksjonstillegg for 1997.

Forbruk dyreprodukter, kilde: Landbrukssamvirket.

Storfe



265 kg kjøtt pr Storfe.
Forbruk: 20 kg kjøtt pr innbygger pr år.
Nok kjøtt til: 8300 personer pr år i Asker, og 5000 i Bærum.

Kuer



6200 liter melk pr ku.
Forbruk: 160 liter melk pr år innkl. yoghurt, fløte og
rømme.
Nok melk til: 7500 personer pr år i Asker og 550 i Bærum.

Sau



42 kg kjøtt pr. vinterfora sau.
Forbruk: 6,2 kg kjøtt pr år.
Nok kjøtt til: 2400 personer pr. år i Asker og 6400 i Bærum.

Gris



74 kg kjøtt pr. slaktegris.
Forbruk: 23 kg kjøtt pr år.
Nok grisekjøtt til: 540 personer pr. år i Asker, og 100 i Bærum.

Høner



19,75 kg egg pr høne.
Forbruk: 10,75 kg egg pr år.
Nok egg til: 320 personer pr. år i Asker og 45.900 i Bærum

Eiendomsstruktur.

Skogen i Asker og Bærum er i privat eie, med unntak av 12.000 dekar som eies av Bærum kommune, og 9.000 dekar som eies av Asker kommune. Skogen er en del av gårdsbrukene. Gårdsskogen i Asker og Bærum er i gjennomsnitt på ca 450 dekar. Det totale skogarealet i Bærum er på ca. 120.000 dekar, og i Asker ca. 50.000 dekar.

Størrelsen på skogeiendommene varierer. Nedenfor er satt opp en tabell som viser antall eiendommer i ulike størrelsesgrupper.

Eiendommene fordelt etter størrelsen på skogarealet i dekar (1989)

	<u><24 da</u>	<u>25-249 da</u>	<u>250-999 da</u>	<u>>1000 da</u>
Asker	137	56	26	7
Bærum	67	80	50	16

Treslagsfordeling.

Det meste av skogen i både Asker og Bærum er granskog. Nedenfor er satt opp en tabell som viser fordelingen av treslagene i prosent av skogarealet.

	<u>Gran</u>	<u>Furu</u>	<u>Lauv</u>
Asker	83 %	8 %	9 %
Bærum	82 %	8 %	10 %

Hugst

Hvert år legger skogen på seg ved at den vokser. Dette kaller vi tilvekst. I Asker er tilveksten 16.000 m³ pr år. og i Bærum 38.000 m³. Hvert år i perioden fra 1983 til 1996 ble det i Asker hugget ca 13.000 m³ og i Bærum 26.000 m³. Som vi ser blir det hugget mindre enn tilveksten. Mengden tømmer i skogen øker derfor litt hvert år. For å bygge et bolighus trengs det ca 40 m³ tømmer. Det vi hvert år hugger i Asker og Bærum er nok til henholdsvis 325 og 650 bolighus.

Skogsentreprenørene benytter i dag hogstmaskiner til å felle trærne, og lastetraktorer til å kjøre tømmeret frem til bilvei. I tillegg til skogsentreprenørene er det endel skog-eiere som selv hugger tømmer og kjører det frem med landbrukstraktor. En hogst-maskin kan hugge ca 100 m³ om dagen, dvs ca 300 trær, mens en skogsarbeider som benytter motorsag klarer ca 10 m³ om dagen, ca 30 trær.

Planting.

Når en hugger skog er det viktig at en sørger for at det kommer opp ny skog. Hvert år i perioden 1992-1996 er det i Asker satt ut 58.000 skogplanter og i Bærum 92.000 planter. I tillegg får vi mange nye trær av frø fra de trærne som står i skogen.

Mål:

- Mat, miljø og levende bygder er målet for 90 årenes landbruk
- Landbruksdrift skal kombineres med hensyn til kulturlandskap, friluftsliv og forvaltning av viktige naturressurser.
- Landbruket samarbeider for å bedre opplevelser, adkomst og ferdsel i kulturlandskapet.

Rettigheter:

- Det er lov å ake, gå på ski og ferdes til fots over dyrket mark (innmark) om vinteren hvis jorda er frosset og godt beskyttet av et godt snødekke. Eier kan likevel forby ferdsel over innmark hvis dette fører til ulemper eller skader.
- Du kan ferdes fritt til fots, i båt og på ski i skog og utmark.
- Du har lov til å sykle og ri langs stier og veier i utmarka.
- Du har lov til å plukke vanlige blomster, sopp og bær.
- Du har også lov til å bade i sjø og vassdrag.
- I vassdrag uten laks og sjørøret kan barn under 16 år fiske gratis med stang fra 1.1. til 20.8.

Innmark omfatter åker, eng, hage, hustomt, gårdstun og skogplantefelt.

Utmark omfatter udyrket mark, vann, myr, hei, skog og fjell.

Forpliktelser:

- Økt ferdsel kan føre til tap, skader og ulemper for landbruket.
- Husk å ikke trække i åker og eng, men bruk veier og stier som er åpne for alminnelig ferdsel om sommeren. (Ferdse på innmark er kun tillatt når marka er frossen, og aldri i tiden fra 30. april til 14. oktober uansett temperatur).
- Husk å lukke grunder og lè, og ikke ødelegg gjerder ved klatring.
- Kryssing av skogplantefelt er ikke tillatt. *Husk at skogplantefelt regnes som innmark. Dette for å beskytte småplantene frem til 2 meters høyde.*
- Ha alltid kontroll over hunden, og respekter båndtvangsbestemmelsene. *Generell båndtvang er fra 1. april til 20. august, **tilleggs har vi bufeloven som pålegger båndtvang der bufe beiter også utover disse tider.***
- All motorisert ferdsel i utmark er forbudt. *(Gjelder ikke oppsyn og næringsvirksomhet).*
- Ild og opptenning av bål i skog og utmark er forbudt fra 15. april til 15. september.
- Ikke kast avfall i naturen. Søppel kan skade dyr, før og landbruksmaskiner.